KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 23.01.2004
KOM(2004) 21 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Rapport om opfølgningen af Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af 10. juli 2001 om mobilitet i Det Europæiske Fællesskab for studerende, personer under erhvervsuddannelse, volontører, undervisere og erhvervslærere

INDHOLD

1. Indledning 4

1.1. Målet med denne rapport 4

1.2. Politisk sammenhæng 5

1.2.1. Mobilitet og europæisk samarbejde 5

1.2.2. Lissabon-strategien 5

1.2.3. Bologna-processen 6

1.2.4. Mobilitet og det europæiske forskningsrum 7

1.2.5. Kommissionens forslag til 2004-rapporten om gennemførelse af "Uddannelse 2010" 7

1.3. Mobilitet – et nøglespørgsmål for Europa 7

2. Analytisk resumé 9

2.1. Horisontale spørgsmål 9

2.2. Rapporterede fremskridt på nationalt plan 10

2.2.1. Brede foranstaltninger, der henvender sig til alle målgrupper i henstillingen 10

2.2.2. Nogle reelle forbedringer for studerende 11

2.2.3. Mobilitet for personer under erhvervsuddannelse halter fortsat bagefter 12

2.2.4. Mobilitet blandt volontører: en flaskehals, der skal fjernes 13

2.2.5. Underviseres og erhvervslæreres mobilitet: en afgørende svaghed 13

2.3. Fremskridt på europæisk plan 14

2.3.1. Samarbejde 14

2.3.2. Information og vejledning 15

2.3.3. Kvalifikationernes og kompetencernes gennemsigtighed inden for erhvervsuddannelse og videregående uddannelse 15

2.3.4. Det Europæiske Sprogår og sproghandlingsplanen 16

2.3.5. Fællesskabets mobilitetsprogrammer 16

2.3.6. En undersøgelse vedrørende et "mobilitetskort" 17

3. Det fremtidige arbejde 17

3.1. En integreret fremgangsmåde i forbindelse med mobilitet inden for uddannelse i Lissabon-strategien 17

3.2. Forbedring af klimaet for mobilitet 18

3.2.1. Fastsættelse af mål og overvågning af mobilitetsstrømme 18

3.2.2. Revision af lovgivningen 18

3.2.3. Åbning for indkommende mobilitet 18
3.2.4. Finansiering mobilitet 18
3.2.5. Forberedelse af mobilitet 19
3.2.6. Anerkendelse af mobilitet 19
3.2.7. Forbedring af mobiliteten i forbindelse med sprogindlæring og -undervisning 20
3.3. To prioriterede målgrupper 20
3.3.1. Mobilitet for at forbedre underviser-/erhvervslærerfagets kvalitet og tiltrækningskraft 20
3.3.2. Forbedring af mobiliteten inden for erhvervsuddannelse 20
3.4. Rapportering 21

1. INDLEDNING

Mobilitet over landegrænserne inden for uddannelse samt effektivisering og kvalitativ forbedring af denne spiller en stadig større rolle i moderniseringen af uddannelsessystemerne i Europa, der igen er et nøgleelement i strategien for at realisere den overordnede målsætning, der går ud på, at Europa i 2010 skal være den mest konkurrencedygtige videnbaserede økonomi.

Etablering af et effektivt europæisk område for viden og læring, der er attraktivt for dets borgere og verden, er fortsat en stor udfordring. Mobilitet over landegrænserne med henblik på læring og undervisning er et af dets vigtigste, om ikke dets mest konkrete og produktive udtryk, der bidrager til bedre beskæftigelse og større samhørighed i Europa samt til en identitet som borger i EU.

De politiske beslutningstageres og de berørte parters store interesse kombineret med en betydelig indsats, der udfoldes i de fleste medlemsstater og på europæisk plan, har medført fremskridt på mange områder. Generelt er situationen dog ikke blevet tilstrækkeligt forbedret: omfattende strategier for at lette og aktivt fremme mobilitet er snarere undtagelsen end reglen, og resultaterne på mange områder, herunder fjernelse af administrative og juridiske hindringer, opfylder ikke de reelle behov.

Dette afspejler bedre end noget andet Kommissionens bekymring, sådan som den for nylig kom til udtryk i meddelelsen "Uddannelse 2010: Lissabon-strategiens succes afhænger af gennemførelsen af hastende reformer" indeholdende et udkast til midtvejsrapporten om uddannelsesreformernes bidrag til Lissabon-strategien[1]. Kommissionen erkendte, at der "i alle EU-landene gøres en indsats for at tilpasse uddannelsessystemerne til det videnbaserede samfund og den videnbaserede økonomi", men den konkluderede samtidig, at de reformer, der blev gennemført, "ikke er tilstrækkelige til at klare udfordringerne, og at deres nuværende tempo ikke gør det muligt for EU at nå sine mål". Der er behov for en meget større og mere koordineret indsats for at bidrage til opfyldelsen af de mål, der er fastsat for uddannelsessystemerne, herunder fremskyndelse og forbedring af mobilitetsfremme.

1.1. Målet med denne rapport

I Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af 10. juli 2001 om mobilitet i Det Europæiske Fællesskab for studerende, personer under erhvervsuddannelse, volontører, undervisere og erhvervslærere[2] blev Kommissionen opfordret til på grundlag af de nationale evaluerende rapporter at fremlægge en rapport om gennemførelsen af foranstaltningerne i selve henstillingen og de foranstaltninger, der er opstillet i aktionsplanen for mobilitet (toolbox), som Det Europæiske Råd i Nice tilsluttede sig i december 2000[3]. Alle medlemsstaterne samt Norge, Island, Polen og Ungarn udarbejdede rapporter. Disse rapporter indeholder

---

1 "Uddannelse 2010 - Lissabon strategiens succes afhænger af gennemførelsen af hastende reformer" (Udkast til fælles midtvejsrapport om gennemførelsen af det detaljerede arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa, Kommissionens meddelelse, KOM(2003)685) af 11. november 2003).

2 EFT L 215 af 9.8.2001, s. 30.

3 Resolution vedtaget af Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer, forsamlet i Rådet den 14. december 2000, om en aktionsplan for mobilitet (2000/C 371/03), EFT C 371 af 23.12.2000, s. 4.

information og bemærkninger om indsatsen siden 2001 – som er opsummeret i afsnit 2 nedenfor – samt forslag til yderligere foranstaltninger, der har dannet grundlag for afsnit 3.

Denne rapport fokuserer primært på initiativer, der er truffet i de seneste to år, navnlig til gennemførelse af de foranstaltninger, der er opstillet i henstillingen eller i aktionsplanen for mobilitet. Den tager ligeledes hensyn til den bredere uddannelsesstrategi, der blev lanceret med det formål at realisere de sociale og økonomiske mål, der blev fastsat i Lissabon, samt de foranstaltninger og initiativer, der er blevet truffet på nationalt og europæisk plan for at fremme mobilitet med henblik på læring. Der drages konklusioner om de hidtidige fremskridt og fremsættes forslag til yderligere aktioner.

1.2. Politisk sammenhæng

1.2.1. Mobilitet og europæisk samarbejde

Mobilitet er blevet en vigtig del af europæisk samarbejde inden for uddannelse, navnlig siden lanceringen af fællesskabsfinansierede handlingsprogrammer i midten af 1980'erne.

Ressourcerne fra fællesskabsbudgettet, der er øremærket til dette formål, er vokset støt. For eksempel er de midler, der er afsat til mobilitet blandt studerende inden for Erasmus-programmet steget fra 70 mio. EUR i 1995 til 102 mio. EUR i 2002; mobilitet blev finansieret inden for rammerne af Leonardo da Vinci-programmet med 44 mio. EUR i 1995 og 65 mio. EUR i 2002; budgettet for ungdomsudveksling og mobilitet steg fra 19 mio. EUR i 1995 inden for rammerne af Ungdom for Europa-programmet til 43 mio. EUR i 2002 inden for Ungdom-programmet (alle beløb er opgivet i EUR-15 tal). Dette gjorde det muligt for et voksende antal borgere at gennemføre en del af deres uddannelse i udlandet. Navnlig har over en million studerende allerede deltaget i Erasmus-programmet.

En vigtig tidligere milepæl var Kommissionens grønbog "Almen uddannelse - erhvervsuddannelse – forskning: hindringer for mobiliteten i Det Europæiske Fællesskab" (1996), som analyserede situationen for syv år siden og anbefalede ni aktionslinjer. Disse aktionslinjer vedrørte juridiske spørgsmål (i tilknytning til praktikanter og volontører, forskere, statsborgere i tredjelande, der gennemfører mobilitet), overførsel af stipendier og ret til social beskyttelse, nedbringelse af hindringerne (socioøkonomiske, sproglige og kulturelle samt administrative) og formidling af information.

Et politisk vigtigt skridt var åbningen af de eksisterende mobilitetsprogrammer for kandidatlandene lang tid før deres tiltræden som fuldgyldige medlemmer af EU.

1.2.2. Lissabon-strategien

Det europæiske samarbejde inden for uddannelse, herunder mobilitet, gik ind i en ny fase med Det Europæiske Råd i Lissabon i marts 2000. EU's nye strategi om at blive den førende videnbaserede økonomi i verden i 2010 blev ledsaget af en samtidig anerkendelse af, at dette vil kræve betydelige ændringer i EU's uddannelsespolitik og social- og arbejdsmarkedspolitik. Det Europæiske Råd i Lissabon satte ligeledes mobilitetens politiske profil på Fællesskabets dagsorden: i konklusionerne fra mødet blevet det fastslået, at mobilitet er et vigtigt element i vidensamfundet og for fremme af livslang læring, og det blev navnlig understreget, hvor vigtigt det er at fremme mobiliteten blandt studerende, lærere og undervisningspersonale "gennem større gennemsigtighed med hensyn til anerkendelse af kvalifikationer og studie- og uddannelsesperioder; der skal tages skridt til at fjerne hindringer for læreres mobilitet senest i 2002".

I kølvandet på konklusionerne fra topmødet i Lissabon godkendte Det Europæiske Råd i Nice i december 2000 aktionsplanen for mobilitet, og henstillingen om mobilitet blev vedtaget i juli 2001. Det Europæiske Råd understregede på sine møder i Stockholm i 2001 og i Barcelona i 2002, hvor vigtig mobilitet med henblik på læring er i tilknytning til arbejdskraftens mobilitet og realiseringen af Lissabon-strategien.

Det Europæiske Råd i Barcelona i 2002 godkendte "arbejdsprogram om uddannelsessystemernes mål i Europa"[4] ("Uddannelse 2010"). Heri identificeres tre strategiske mål (kvalitet, adgang og åbenhed over for verden) og 13 konkrete mål, som alle landenes indsats bør nærme sig. Mål 3.4 i arbejdsprogrammet omhandler navnlig spørgsmålet om mobilitet og udveksling, og en arbejdsgruppe bestående hovedsageligt af nationale eksperter blev nedsat med det formål at undersøge spørgsmålet og finde frem til og arbejde på prioriteringerne. Da undervisningsministrene vedtog "Uddannelse 2010", satte de ambitiøse mål for mobiliteten: i 2010 skal de europæiske uddannelsessystemer og –institutioner være blevet en global reference for kvalitet og relevans, der bør være en tilstrækkelig kompatibilitet mellem systemerne, for at borgerne kan drage fordel af deres forskelligartethed (frem for at være begrænset af den), og Europa bør (igen) være det foretrukne sted for studerende, videnskabsfolk og forskere fra andre dele af verden. Disse mål blev godkendt af Det Europæiske Råd i marts 2002. Med dem blev to nye vigtige karakteristika sat på EU's dagsorden: de nationale politikkers konvergens mod de vigtigste europæiske uddannelsesmål og større opmærksomhed på den europæiske uddannelses rolle og tiltrækningskraft i verden.

Samtidig lancerede Kommissionen i 2002 en aktionsplan vedrørende kvalifikationer og mobilitet[5]. Den fokuserer på at få det europæiske arbejdsmarked til fungere bedre gennem konkrete foranstaltninger for at fremme erhvervsmæssig mobilitet, geografisk mobilitet og information. En række aktioner er sammenfaldende med de foranstaltninger, der blev foreslået i henstillingen fra 2001. Parallelt med denne rapport, og for at sikre komplementariteten, vedtog Kommissionen den […] en første rapport om gennemførelsen af aktionsplanen vedrørende kvalifikationer og mobilitet.

En anden specifik aktionslinje blev indledt i 2002 på grundlag af København-erklæringen af 30. november 2002[6] og Rådets resolution af 19. december 2002 om fremme af et styrket europæisk samarbejde om erhvervsuddannelse[7]. Behovet for at fjerne hindringerne for erhvervsmæssig og geografisk mobilitet blev anført som en af årsagerne til, at det europæiske samarbejde skal styrkes. De foreslåede aktioner omfatter foranstaltninger for at øge transparensen og anerkendelsen af kompetencer og kvalifikationer, der bygger på de aktioner, der blev foreslået i henstillingen om mobilitet fra 2001 (jf. punkt 2.3.3. nedenfor).

1.2.3. Bologna-processen

Undervisningsministrene fremhævede ligeledes på deres møde i Berlin i september 2003 inden for rammerne af Bologna-processen, hvor vigtig mobilitet er af "akademiske og kulturelle samt politiske, sociale og økonomiske årsager". Ministrene fastslog, at de var besluttede på at forbedre denne mobilitet, navnlig i tilknytning til overførsel af stipendier, til

---

4 KOM(2001)501 endelig.

5 Kommissionens meddelelse, KOM(2002) 72 endelig af 13. februar 2002; Rådets resolution af 3. juni 2002, EFT C 162, 6. juli 2002, s. 1.

6 Erklæring fra de europæiske ministre for erhvervsuddannelse og Europa-Kommissionen forsamlet i København den 29. og 30. november 2002 om styrket europæisk samarbejde om erhvervsuddannelse. Jf. http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html.

7 EFT C 13 af 18. januar 2003, s. 2.

at styrke gennemskueligheden samt anerkendelse[8]. Behovet for at øge mobiliteten inden for videregående uddannelse, navnlig ved at forbedre de rammebetingelser, inden for hvilke den finder sted, og ved at øge Europas tiltrækningskraft i resten af verden, blev ligeledes understreget i Kommissionens meddelelse om "Universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund"[9].

1.2.4. Mobilitet og det europæiske forskningsrum

I juni 2001 vedtog Kommissionen en meddelelse "En mobilitetsstrategi for det europæiske forskningsrum"[10], der sigtede mod at skabe et mere gunstigt klima for tværnational mobilitet og mobilitet mellem sektorerne for forskere i hele deres karriere. De aktiviteter, der skal gennemføres, omfatter fjernelse af hindringerne for mobilitet, bedre information og praktisk bistand til forskerne og yderligere finansielle tilskyndelser til at øge mobiliteten. Rådet bekræftede i sin resolution af 21. december 2001, hvor vigtig forskermobilitet er for realiseringen af det europæiske forskningsrum[11]. En første rapport om gennemførelsen af aktiviteterne blev fremlagt i februar 2003[12]; en anden rapport om gennemførelsen er i øjeblikket ved at blive udarbejdet og vil blive fremlagt i foråret 2004.

Mobilitetens vigtighed og den værditilvækst, som den giver, blev også betonet i meddelelsen "Forskere i det europæiske forskningsrum: et fag, mange muligheder", der blev vedtaget i juli 2003[13] samt i Rådets resolution om forskerfaget og forskerkarrierer i det europæiske forskningsrum (EFR), der blev vedtaget i november 2003[14]

1.2.5. Kommissionens forslag til 2004-rapporten om gennemførelse af "Uddannelse 2010"

I november 2003 vedtog Kommissionen en meddelelse om gennemførelsen af "Uddannelse 2010", der indeholder et udkast til den midlertidige rapport, der skal fremlægges på Det Europæiske Råds forårsmøde i 2004. I meddelelsen understreges det, at Lissabon-strategiens succes afhænger af gennemførelsen af hastende reformer, idet der samtidigt fokuseres på fire vigtige løftestænger, nemlig[15]:

- At koncentrere reformerne og investeringerne om de mest afgørende områder i hvert enkelt land, i lyset af de enkelte landes situation og af de fælles målsætninger
- At fastlægge reelt sammenhængende og omfattende strategier for livslang læring
- I sidste ende at skabe en europæisk uddannelse, navnlig ved at indføre europæiske referencerammer for kvalifikationer inden for videregående uddannelse og erhvervsuddannelse

---

8 Virkeliggørelse af det europæiske område for videregående uddannelse, kommuniké fra undervisningsministrenes konference, Berlin, 19. september 2003.

9 KOM(2003)58 af 5. februar 2003.

10 KOM(2001) 331 endelig.

11 Rådets resolution om styrkelse af mobilitetsstrategien for det europæiske forskningsrum (EFR), EFT C 367 af 21.12.2001, s. 1.

12 SEK(2003) 146.

13 COM(2003)436 endelig af 18. juli 2003.

14 2003/C282/01.

15 KOM(2003)685, Afsnit II: De fire løftestænger for succes.

– At give "Uddannelse 2010" dets rette plads, så det kan blive et mere effektivt redskab for formulering og opfølgning af nationale politikker og fællesskabspolitikker.

1.3. Mobilitet – et nøglespørgsmål for Europa

Mere og bedre mobilitet anerkendes generelt som et vigtigt instrument til modernisering af uddannelsessystemerne. Tværnational mobilitet med henblik på læring bidrager til at udvide de europæiske borgeres horisont ud over de nationale grænser og kulturer og forbereder dem på beskæftigelse og en aktiv deltagelse i et udvidet Europa og på internationaliseringen af de europæiske uddannelsessystemer. Den er således et vigtigt element i strategien for at nå de økonomiske og sociale mål for 2010.

Alligevel er antallet af personer inden for uddannelsessystemerne, der deltager i mobilitet, fortsat meget begrænset. I EU's medlemsstater er den gennemsnitlige andel af studerende med udenlandsk statsborgerskab inden for tertiær uddannelse på 6,2 %[16]. Antallet af studerende inden for videregående uddannelser, der kommer fra EU/EØS-lande som en procentdel af alle studerende, ligger på lidt over 2 %. Forskellene landene imellem er store, men kun i tre lande ligger denne andel på over 5 %.

Antallet af personer, der modtager fællesskabsstøtte til en periode med tværnational mobilitet i forbindelse med deres uddannelse eller i deres egenskab af undervisere eller erhvervslærere, er vokset hastigt siden starten af de fællesskabsfinansierede mobilitetsprogrammer. Støttemodtagerne udgør dog kun en lille del af hele målgruppen. Erasmus-programmet ydede i 2002 f.eks. støtte til omkring 115 000 studerende, hvilket svarer til omkring 1 % af det samlede årlige antal studerende inden for videregående uddannelser i Europa. Da højere uddannelser i gennemsnit varer 5 år, betyder denne procentdel, at omkring 5 % af de studerende drager fordel af en tværnational mobilitetsperiode inden for rammerne af Erasmus. For at nå målet om en deltagelse på 10 %, der er fastsat i Socrates-afgørelsen, skal mobiliteten inden for rammerne af Erasmus mere end fordobles. Leonardo da Vinci-programmet støttede i 2002 mobiliteten for omkring 45 000 praktikanter, hvilket er under 1 % af de personer, der modtager erhvervsuddannelse i Europa. De 5 500 mobilitetsperioder (EUR-30) for undervisningspersonale, som Leonardo da Vinci støttede i 2002, omfattede undervisere og sprogundervisere samt personer, der forvalter menneskelige ressourcer og personer ansat som vejledere. Inden for rammerne af fællesskabsprogrammerne har et meget lille antal skolelærere (40 000 i 2003) og kun en proportionelt højere andel af universitetsundervisere (16 000 i 2002) gennemført et mobilitetsophold. Sådanne mobilitetsperioder er hyppigt af meget kort varighed, idet langt størstedelen af de mobile skolelærere typisk deltager i f.eks. projektmøder af blot nogle få dages varighed på en partnerskole.

Det relativt lille antal mobile personer inden for uddannelse forklares normalt med henvisning til en række "hindringer", der standser eller hæmmer tværnational mobilitet. Grønbogen fra 1996 havde til formål at påvise sådanne hindringer og udformede aktionslinjer for at overvinde dem. I de senere år, nemlig siden henstillingen fra 2001 og aktionsplanen for mobilitet, fokuseres der oftere på aktiv fremme af mobiliteten. Faktisk er der ikke nogen klar grænse mellem aktiv fremme af mobiliteten og fjernelse af hindringerne for den, og når

[16] Studerende med udenlandsk statsborgerskab er imidlertid ikke nødvendigvis mobile studerende. For det første har mange studerende inden for den tertiære uddannelse måske levet hele deres liv i det land, hvor de studerer. For det andet lever et stigende antal familier i et andet land end det land, hvori de har statsborgerskab; derfor kan studerende med nationalt statsborgerskab nu også være indkommende og dermed mobile studerende.

førstnævnte fremhæves frem for sidstnævnte, er det mere et spørgsmål om præsentation end om realitet.

Hvis hindringerne imidlertid ses i deres egentlige betydning, der kun henviser til juridiske og administrative barrierer, er der helt sikkert gjort fremskridt (f.eks. med hensyn til opholdstilladelser eller overførsel af sociale sikringsydelser) siden 1996 både på nationalt og europæisk plan[17]. Dette kan dog ikke skjule, at en række af disse barrierer fortsat findes, navnlig for så vidt angår social beskyttelse, beskatning og især anerkendelse i en akademisk og erhvervsmæssig sammenhæng af studieperioder gennemført i og eksamensbeviser erhvervet i udlandet.

Fremme af mobilitet betyder markedsføring af dens fordele samt tildeling af passende finansiel støtte og gode organisatoriske rammer, herunder sproglig og kulturel forberedelse. På alle disse punkter er der gjort fremskridt, hvilket f.eks. væksten i og den kvalitative forbedring af mobilitetsdelene i Fællesskabets handlingsprogrammer vidner om. De ovenfor anførte andele af reelt mobile personer inden for uddannelse indikerer imidlertid klart, at der stadig står meget tilbage at gøre. Folk skal overbevises om fordelene ved en studierelateret mobilitetsperiode samt om de fordele, som en sådan mobilitet indebærer for uddannelsesinstitutionerne, virksomhederne og samfundet som helhed. Bedre forberedelse på mobilitet kan helt klart bidrage hertil. Opfyldelse af den voksende efterspørgsel efter mobilitet giver imidlertid kun mening i en situation, hvor udbuddet kan sikre, at efterspørgslen imødekommes i et rimeligt omfang.

En effektiv fremme af mobilitet kan tydeligvis ikke ske uden, at der tages hensyn til alle disse aspekter. Hvis der kun tages et enkelt aspekt af strategien op ad gangen, sektor for sektor, problem for problem, begrænser det effektiviteten i omfang og hastighed. Tiden er inde til omfattende og bedre koordinerede fremgangsmåder på nationalt plan, der støttes af Den Europæiske Union.

2. ANALYTISK RESUMÉ

Dette afsnit af rapporten er opdelt i tre dele. I den første del opsummeres de vigtigste generelle punkter i rapporterne fra de nationale regeringer. I den anden del opsummeres de foranstaltninger, der er truffet på nationalt eller regionalt plan i forbindelse med alle kategorier af personer, der er omfattet af henstillingen (2.2.1), studerende (2.2.2), personer under erhvervsuddannelse (2.2.3), volontører (2.2.4) og undervisere og erhvervslærere (2.2.5). Den er udelukkende baseret på rapporter fra samtlige medlemsstater samt Norge, Island, Polen og Ungarn. Der er tale om et analytisk resumé, der fokuserer på tendenser og fællestræk i de forskelligartede nationale rapporter.

I den tredje del informeres der om initiativer, som Kommissionen har truffet til gennemførelse af de henstillinger, der er blevet rettet til den, samt om andre tilknyttede aktiviteter på europæisk plan.

2.1. Generelle spørgsmål

I samtlige rapporter anerkendes mobilitetens betydning og behovet for proaktive politikker i denne henseende. Der findes imidlertid betydelige forskelle mellem medlemsstaterne for så

[17] Relevante oplysninger kan findes i meddelelsen om gennemførelse af aktionsplanen vedrørende kvalifikationer og mobilitet.

vidt angår graden af mobilisering, der fører til nye foranstaltninger til gennemførelse af sådanne politikker.

Kun enkelte medlemsstater har fastlagt en national strategi for generel mobilitet eller mobilitet mellem sektorer. Enkelte lande har derudover omfattende (fællesministerielle) koordineringsstrukturer, som – da de er kompatible med såvel decentraliserede som centraliserede nationale systemer – vil kunne bidrage til en mere effektiv tilgang til mobilitetsspørgsmål.

Fællesskabets handlingsprogrammer (Socrates, Leonardo da Vinci, Ungdom) spiller en vigtig rolle overalt. I nogle lande eksisterer de side om side med andre foranstaltninger (bilaterale ordninger, nationale eller regionale initiativer osv.), men i en række lande ser de ud til at være det eneste instrument for organiseret indkommende og udgående mobilitet.

I nogle rapporter nævnes specifikt spørgsmålet om juridiske eller administrative hindringer for mobilitet såsom hindringer i forbindelse med opholdstilladelser, social beskyttelse og beskatning. Det skal dog her bemærkes, at de fleste rapporter kun omfatter nye foranstaltninger, der er truffet siden 2001.

Forslagene til en yderligere indsats på europæisk plan er meget forskelligartede; alligevel foreslås bestemte spørgsmål (overførsel af stipendier, forbedrede statistiske oplysninger, underviseres mobilitet) af adskillige lande.

2.2. Rapporterede fremskridt på nationalt plan

2.2.1. Brede foranstaltninger, der henvender sig til alle målgrupper i henstillingen

Fjernelse af **juridiske og administrative hindringer** for mobilitet (**Foranstaltning 1a** i henstillingen) i ordets egentlige betydning er et generelt spørgsmål. Dette kan sammen med den uklare definition af ordet "hindring" til en vis grad forklare, hvorfor fjernelse af hindringer ikke tillægges nogen særlig vægt i de fleste nationale rapporter, der valgte at fremhæve proaktive foranstaltninger i stedet. Faktisk blev fremskridt med fjernelsen af hindringer enten som et særskilt spørgsmål eller med henvisning til bestemte foranstaltninger slet ikke nævnt eller kun nævnt forbigående i de fleste rapporter. For så vidt angår kategorien af studerende inden for videregående uddannelse kan dette være et udtryk for betydelige forbedringer. For andre kategorier (erhvervslærere, volontører, undervisere) ser det derimod ud til at være et udtryk for ringe fremskridt.

Samtlige lande har udfoldet en række forskellige bestræbelser i de seneste to år for at nedbringe **sproglige og kulturelle hindringer** (**Foranstaltning 1.b**). Nogle af disse er blevet knyttet sammen med europæiske initiativer (forberedelse af mobilitetsperioder, tildeling af et europæisk kvalitetsmærke, anvendelse af European Language Portfolio eller de fælles europæiske rammer for sprog[18]. Det ser ud til, at tendensen går i retning af indførelse af to fremmedsprog i skoleundervisningen (en etableret realitet i nogle lande), og indlæring af fremmedsprog i de tidlige år bliver også mere fremherskende. I nogle lande kan institutioner, der opfylder visse sproglige kriterier, eventuelt betegnes som "europæiske skoler". Med gennemførelsen af et voksende antal pilotordninger begynder undervisning eller uddannelse i et fremmedsprog, selv om det fortsat er relativt ualmindeligt, at vække øget interesse.

[18] Udviklet af Europarådet.

Fællesskabsprogrammerne er de vigtigste mobilitetsinitiativer i adskillige lande for så vidt angår både organisatoriske rammer og finansiel støtte. Derfor optræder supplement til fællesskabsstipendier hyppigt blandt de foranstaltninger, der træffes i forbindelse med finansiering af mobilitet. Andre sådanne foranstaltninger omfatter en række bilaterale og regionale initiativer, der i mange tilfælde allerede fandtes, og som i de seneste to år er blevet udvidet, forbedret eller blot videreført. Indkommende mobilitet behandles også i enkelte tilfælde. I tilknytning til de specifikke punkter, der er indeholdt i henstillingen (**Foranstaltning 1.c**), nævnes forbedret **overførsel af stipendier** nogle gange, men dette rejses også som et kontroversielt spørgsmål, der skal tages op på europæisk plan.

I alle lande er der udfoldet bestræbelser på at fremme et **kvalifikationernes Europa** (**Foranstaltning 1.d**) via gennemførelse af Fællesskabets instrumenter for gennemsigtighed. Anvendelsen af Europass-uddannelsen er vundet frem i samtlige medlemsstater, og udstedelse af supplementer til eksamensbeviser er ved at blive almindelig praksis. Samtlige lande arbejder ligeledes på at indføre supplementer til erhvervsuddannelsescertifikater. Dette område er som helhed karakteriseret af samarbejde og et fælles syn på den fremtidige udvikling landene imellem samt mellem de nationale og europæiske niveauer (jf. punkt 2.3.3).

Der er ikke rapporteret om nogen særlige bestræbelser på at udvide mulighederne for, at de mobile personer kan nyde godt af de samme **fordele** som de samme personkategorier i værtslandet (**Foranstaltning 1.e**). Nogle lande oplyser blot, at dette allerede er tilfældet, så en yderligere indsats anses ikke for at være nødvendig. Der nævnes nogle specifikke foranstaltninger såsom kvoter på kollegier. Med hensyn til **udgående mobilitet** (**Foranstaltning 1.g**) er specifikke nye initiativer ualmindelige; mange lande henviser til, at de anvender Rådets forordning 1408/71[19], idet de bemærker, at de finansielle støtteordninger også gælder for mobile studerende. Der er blevet rapporteret om visse forbedringer i tilknytning til **statsborgere fra tredjelande** (**Foranstaltning 1.h**), navnlig med hensyn til forenklede adgangsprocedurer og specifik finansiel støtte.

Information og vejledning til potentielt mobile personer – om undervisningsmuligheder, anerkendelse af kvalifikationer og praktiske spørgsmål – (**Foranstaltning 1.f**) er tilgængelig i hele Europa og støttes af mange initiativer, normalt i tilknytning til europæiske netværk såsom Euroguidance eller NARIC. Internetportaler supplerer nu normalt mere traditionelle informationsformer. De fleste lande beretter om udvidelse og forbedring af de eksisterende initiativer i de seneste to år snarere end indførelse af nye foranstaltninger.

2.2.2. Nogle reelle forbedringer for studerende

Der blev rapporteret om en øget anvendelse af det europæiske meritoverføringssystem (ECTS) for at lette anerkendelse i oprindelseslandet med henblik på akademiske formål (**Foranstaltning 2.a**), som er på vej til at blive generel praksis. I alle landene anvendes ECTS til at lette mobiliteten i forbindelse med Erasmus, og størstedelen af landene har indført eller er ved at udvikle nationale meritoverføringssystemer, der er forenelige med, eller som svarer til ECTS. Enkelte lande har faktisk indført ECTS som deres nationale meritoverføringssystem. I adskillige lande gennemføres der ligeledes nationale informationskampagner for at fremme anvendelsen af ECTS.

---

[19] Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, EFT L 149 af 5.7.1971, s. 2.

Spørgsmålet om andre foranstaltninger, der sigter mod at forbedre **rammerne for akademisk anerkendelse** (**Foranstaltning 2.b**), blev rejst af adskillige lande, men ofte kun for at understrege de videregående uddannelsesinstitutioners uafhængighed og ikke for at redegøre for reelle fremskridt. Spørgsmål om anerkendelse både for udenlandske studerende og for studerende, der vender hjem efter en periode i udlandet, afgøres normalt ved, at universiteterne træffer afgørelse i de enkelte tilfælde, idet de studerende normalt har mulighed for at appellere afgørelsen. Nogle lande har dog oprettet et nationalt kontor, der yder universiteterne bistand i anerkendelsesspørgsmål, og som også kan fungere som rådgiver for de nationale myndigheder.

Anvendelsen af et **supplement til eksamensbeviset** for at fremme anerkendelse (**Foranstaltning 2.c**) vokser og har bred politisk opbakning, hvilket blev bekræftet på ministermødet i Berlin, der fastsatte det mål, at alle studerende, som afslutter deres uddannelse fra og med 2005 automatisk og gratis skal modtage et supplement til eksamensbeviset udstedt på et af de store europæiske sprog[20]. Nogle lande har vedtaget lovgivning for at gøre det obligatorisk for universiteterne at udstede et supplement til eksamensbeviset sammen med afgangsbeviset – adskillige andre lande overvejer muligheden. Andre foretrækker at anbefale eller tilskynde til anvendelsen af supplementet til eksamensbeviset. I mange lande er modellen til supplementet til eksamensbeviset, der er udviklet på europæisk plan, blevet tilpasset lidt, så den bedre kan anvendes i en national sammenhæng.

Der er blevet truffet en lang række initiativer for at **fremme mobilitet blandt studerende og elever** (**Foranstaltning 2.d**). De omfatter navnlig ny lovgivning vedtaget af de nationale myndigheder i tilknytning til de finansielle aspekter (stipendier, der kan medtages, suppleringsordninger) og til de bredere rammevilkår: tilbud om kurser i fremmedsprog, udvikling og fremme af fælles grader, fremme af praktikophold i et andet land. Af foranstaltninger, der ikke er af lovgivningsmæssig art, kan nævnes praktisk bistand, information og vejledning fra undervisningsinstitutionerne eller fra nationale kontorer, der anvender de europæiske programmer.

De foranstaltninger, der træffes for at **integrere de studerende** i værtslandets uddannelsessystem, er tilsvarende varierede (**Foranstaltning 2.f**). I mange tilfælde betyder dette, at uddannelsesinstitutionerne yder praktisk bistand/praktiske tjenester (navnlig i tilknytning til indkvartering) uden henvisning til bredere politiske foranstaltninger. Forenklingen af procedurerne for indkommende studerende nævnes sjældnere. Adskillige lande bemærker dog, at deres uddannelsessystemer allerede er meget multikulturelle, og at integration ikke ser ud til at være et problem. Der rapporteres derimod sjældent om, at der lægges særlig vægt på genintegration i institutionen i oprindelseslandet efter en studieperiode i udlandet, og der henvises normalt til, at der anvendes europæiske ordninger for anerkendelse og gennemsigtighed.

Mens få lande oplyser, at indkommende studerende frit kan anvende det nationale sygeforsikringssystem, ser det ikke ud til, at der for nylig er truffet særlige foranstaltninger for at gøre det lettere for studerende at bevise, at de har **helbredsforsikring eller sygesikring** (**Foranstaltning 2.e**).

---

[20] Kommuniké fra den europæiske ministerkonference om "Virkeliggørelse af det europæiske område for videregående uddannelse", der blev afholdt i Berlin i september 2003.
Jf. http://www.bologna-berlin2003.de/en/communique_minister/index.htm.

2.2.3. Mobilitet for personer under erhvervsuddannelse halter fortsat bagefter

Anvendelse af **Europass-uddannelse**, der gennemføres i samtlige medlemsstater, nævnes ofte som den eneste foranstaltning, der træffes for at øge den status, som mobilitetsperioder i udlandet inden for erhvervsuddannelse har i oprindelseslandet (**Foranstaltning 3.a**). Enkelte andre foranstaltninger nævnes, typisk i tilknytning til specifikke bilaterale eller regionale mobilitetsordninger, men der findes også et eksempel på et dokument, der specifikt er udarbejdet til at registrere erhvervsuddannelsesophold i udlandet.

Forbedring af **erhvervskvalifikationernes gennemsigtighed** (**Foranstaltning 3.b**) betragtes naturligvis som et emne for europæisk samarbejde. De fleste af de indberettede foranstaltninger vedrører således udarbejdelse af supplementet til erhvervsuddannelsesbeviset (eller et lettere tilpasset tilsvarende nationalt instrument) og den gradvise oprettelse af nationale referencepunkter, der har til opgave at give oplysninger om erhvervskvalifikationer. Dette kan ses som et udtryk for sammenfaldende synspunkter og for et vellykket samarbejde mellem de forskellige lande og mellem det nationale og det europæiske plan.

Den **sociale beskyttelses** indvirkning på mobiliteten blandt personer under erhvervsuddannelse (**Foranstaltning 3.c**) er mere uklar. Nogle lande gør opmærksom på, at sådanne personers status kan variere (ansatte arbejdstagere, ulønnede studerende osv.), og at deres sociale sikring derfor varierer. Kun nogle få lande oplyser om, at der for nylig er truffet specifikke foranstaltninger. For så vidt angår **Foranstaltning 3.d** (gøre det lettere at få bevis for, at en person, der påbegynder en erhvervsuddannelse i en anden medlemsstat, råder over tilstrækkelige midler) bør det bemærkes, at i henhold til direktiv 93/96/EØF behøver en person, der påbegynder en erhvervsuddannelse i en anden medlemsstat, blot at afgive en erklæring om, at vedkommende råder over tilstrækkelige midler, uden at være nødt til at bevise det.

2.2.4. Mobilitet blandt volontører: en flaskehals, der skal fjernes

Fordelene ved volontørarbejde er generelt anerkendte og værdsatte, og nogle lande har en lang tradition for volontørarbejde, men **volontøraktiviteternes særlige karakter** er stadig ikke anerkendt i de nationale lovgivninger og administrative bestemmelser (**Foranstaltning 4.a**). Volontøraktiviteter er for størstedelens vedkommende fortsat uformelle aktiviteter med en uklar status og opfattes ofte forskelligt i de enkelte lande. Manglen på en internationalt anerkendt definition og anerkendelse af volontøraktiviteter indebærer restriktioner og praktiske vanskeligheder med at opnå visa og opholdstilladelser, hvilket i alvorlig grad hæmmer volontørernes mobilitet.

I en række lande **sidestilles** volontøraktiviteter **med lønarbejde** (i modstrid med **Foranstaltning 4.d**), navnlig når der er tale om langvarige volontøraktiviteter, og er derfor underlagt de samme bestemmelser, navnlig med hensyn til beskatning, fordi lommepenge og andre goder såsom fri kost og logi betragtes som en indtægt. I nogle lande skal volontører have en arbejdstilladelse. Til gengæld har volontørerne i princippet ret til sociale sikringsydelser, når de anses for at være i beskæftigelse.

Volontøraktiviteter på europæisk plan gennemføres hovedsageligt via Den Europæiske Volontørtjeneste inden for rammerne af programmet UNGDOM, hvis grundlæggende retsakt også tilskynder til fjernelse af hindringerne for mobilitet. Den Europæiske Volontørtjeneste har spillet en vigtig rolle med hensyn til fremme af begrebet volontørtjeneste og navnlig for volontørernes mobilitet i mange medlemsstater, hvor volontørtjeneste hovedsageligt betragtes som velgørenhed.

Volontører inden for Den Europæiske Volontørtjeneste (EVS) modtager et certifikat ved afslutningen af deres volontørtjeneste (ikke anerkendt som en formel kvalifikation). Dette ser ud til at være det eneste tilfælde af **certificering af volontørtjeneste** i udlandet (**Foranstaltning 4.b**); i et land har volontørtjenestecertifikatet dannet grundlag for en mere fuldstændig oversigt over kvalifikationer, der søges officielt anerkendt.

Det er ligeledes kun i forbindelse med EVS, at volontører automatisk forsikres (af Kommissionen), når de gennemfører en volontørperiode i udlandet (**Foranstaltning 4.c**). De mobile volontørers situation med hensyn til **forsikring og sociale ydelser** nævnes sjældent uden henvisning til EVS.

2.2.5. Underviseres og erhvervslæreres mobilitet: en afgørende svaghed

Der ser ud til at være blevet gjort meget lidt i forbindelse med erhvervslæreres og underviseres **kortvarige mobilitet** (**Foranstaltning 5.a**). I henstillingen anbefales det specifikt, at dette spørgsmål tages i betragtning, og at samarbejdet fremmes, så undervisningspersonalet og deres institutioner kan tilbydes rammer, så der kan komme passende respons på tilbuddet. Mens nogle lande påpeger, at ansvaret på dette område ligger hos de enkelte institutioner i deres egenskab af lærernes og undervisernes arbejdsgivere, mangler der generelt rammepolitikker, der støtter personalets kortvarige mobilitet og gør det muligt for institutionerne at fremme den.

De nationale rapporter fremhæver nogle tilfælde, hvor der findes en national strategi for mobilitet. I andre tilfælde står det klart, at initiativerne er regionale eller lokale og afspejler ansvarsniveauerne i de enkelte lande. Sådanne initiativer bør fremmes yderligere og generaliseres.

Der findes ligeledes nogle udvekslingsordninger tilrettelagt på bilateralt plan mellem lande eller regioner samt nogle foranstaltninger vedrørende bedre anerkendelse af erfaringer indhøstet i udlandet. Der er meget få tegn på initiativer for at lette mobiliteten for indkommende lærere og undervisere ud over muligheden for at undervise i andre sprog end det nationale sprog, der nogle gange tilbydes professorer inden for de videregående uddannelser. Det skal bemærkes, at de foranstaltninger, der er indført i nogle medlemsstater, og som muliggør adgang for undervisere uddannet i andre lande, ofte er resultatet af forsøg på at løse problemer med lærermangel snarere end samordnede politikker for at fremme mobilitet mellem skolesystemer for at øge deres europæiske dimension.

De fleste af disse initiativer bidrager ligeledes til indførelsen af en **europæisk dimension** i underviser- og erhvervslærerkredse (**Foranstaltning 5.c**). Selv om der findes nogle initiativer i tilknytning til nye kvalifikationer med en tværkulturel dimension, og selv om der er indført et internationalt element i de eksisterende programmer, er der kun få tegn på, at der er indført en europæisk dimension i den grunduddannelse eller uddannelse under ansættelsen, der formidles til undervisere på nationalt plan. Selv om udvekslinger anses for at være den mest effektive metode til at bidrage til at gøre undervisning og uddannelse mere europæisk, er sådanne udvekslinger langt fra udbredt inden for systemerne, og de omfatter kun en meget begrænset del af undervisningspersonalet. Der er behov for et betydeligt arbejde inden for læreruddannelse og skolesektoren, hvis deltagelse i udvekslinger og mobilitetsperioder i andre europæiske lande skal anerkendes og godkendes som vigtige komponenter i undervisernes karriere.

Inden for de videregående uddannelser nævner nogle lande **mobilitet som et af standardelementerne i undervisernes og erhvervslærernes karriere** (**Foranstaltning 5.d**).

Dette er dog i vid udstrækning begrænset til universitetsundervisernes karriere. Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke er indberettet eksempler på forbindelser mellem udvekslinger inden for undervisning eller andre former for mobilitet og karriereudvikling.

2.3. Fremskridt på europæisk plan

I de seneste to år har Kommissionen gennemført adskillige aktiviteter med det formål at imødekomme de specifikke opfordringer, der blev fremsat i henstillingen, og med det formål at tage forslagene i handlingsplanen op.

2.3.1. Samarbejde

Der er blevet nedsat en specifik **arbejdsgruppe** vedrørende mobilitet, som har et dobbelt mandat: den fungerer som en **ekspertgruppe om mobilitet** med ansvar for overvågning af gennemførelsen af 2001-henstillingen og samtidig som en arbejdsgruppe, der bidrager til målene 3.4 (**Mobilitet**) og 3.5 (**Europæisk samarbejde**) i "Uddannelse 2010" arbejdsprogrammet. En første rapport om dens aktivitet er blevet udarbejdet[21].

2.3.2. Information og vejledning

Hvad angår formidlingen af information og vejledning om indlæringsmuligheder er det vigtigste resultat **Ploteus Internetportalen**, der blev lanceret i marts 2003[22]. Ploteus formidler information til borgerne om indlæringsmuligheder i hele Europa, om uddannelsessystemernes struktur, om mulighederne for udvekslinger og om andre spørgsmål i tilknytning til mobilitet med henblik på læring. Informationsindholdet leveres i vid udstrækning af Euroguidance-netværket. Ploteus udgør også en del af den europæiske portal for jobmobilitet, det europæiske arbejdsmarkeds informationssystem, der blev lanceret i september 2003[23]. Den nuværende Ploteus-portal, der nu konsulteres gennemsnitligt 1 500 gange dagligt, er blot det første skridt, som vil blive fulgt op af en tjeneste, der vil tilbyde borgerne direkte adgang til information om indlæringsmuligheder ved at gøre de nationale tjenester interoperative i hele Europa. Efter drøftelser med de kompetente nationale myndigheder er der blevet lanceret et udbud, og udviklingsarbejdet vil blive indledt i begyndelsen af 2004.

2.3.3. Kvalifikationernes og kompetencernes gennemsigtighed inden for erhvervsuddannelse og videregående uddannelse

Kvalifikationernes og kompetencernes gennemskuelighed har vist sig at være et område, hvor der kan gøres store fremskridt via europæisk samarbejde. Inden for videregående uddannelse er brugen af **ECTS** og **supplementet til eksamensbeviset** ved at blive almindelig praksis, og Kommissionen har aktivt støttet og fremmet de forskellige dele af Bologna-processen. I 2004 vil Kommissionen tildele ECTS-kvalitetsmærker til institutioner, der anvender ECTS i alle bachelor- og kandidatuddannelsesprogrammer. Inden for erhvervsuddannelse har København-erklæringen bidraget kraftigt til instrumenter, der skal øge gennemskueligheden.

Arbejdet i det europæiske forum om gennemskueligheden med hensyn til erhvervsfaglige kvalifikationer har resulteret i en aftale om en fælles struktur for et **supplement til erhvervsuddannelsesbeviset**. Sådanne dokumenter, der forklarer, hvad en bestemt

---

21 Jf. http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/mobility_en.pdf.

22 Jf. http://www.ploteus.net.

23 Jf. http://europa.eu.int/eures.

kvalifikation betyder i form af kompetencer og med henvisning til det uddannelsessystem, den tilhører, udvikles nu i alle medlemsstater efter en fælles skabelon[24]. For at give borgerne og aktørerne et kontaktpunkt, hvortil alle spørgsmål om kvalifikationer kan rettes, er der blevet eller er der ved at blive oprettet **nationale referencepunkter for erhvervskvalifikationer** i alle medlemsstater[25]. Disse resultater gennemfører navnlig **foranstaltning III.e og 2.b** i henstillingen.

Den **fælles europæiske curriculum vitae-formular**, der specifikt kræves i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Lissabon i 2000[26], blev defineret i Kommissionens henstilling i marts 2003[27]. Siden da har den været tilgængelig på papir såvel som på internettet, navnlig på Cedefops websted (hvorfra over 500 000 CV'er var blevet downloadet frem til september 2003) og i den europæiske portal for jobmobilitet[28].

I kølvandet på ovennævnte København-erklæring vedtog Kommissionen den 17. december 2003 et forslag til en afgørelse om en **enkelt ramme for gennemsigtighed i forbindelse med kvalifikationer og kompetencer (Europass)[29]**, der har til formål at rationalisere de eksisterende instrumenter til fremme af gennemskueligheden og de tilknyttede gennemførelsesorganer og støttenetværk, der gennemfører navnlig **Foranstaltning III.e** i henstillingen. Europass er tilrettelagt omkring det europæiske CV og omfatter MobiliPass (der erstatter Europass-uddannelse), supplementet til eksamensbeviser, supplementet til erhvervsuddannelsesbeviser og European Language Portfolio. **MobiliPass** vil gøre det muligt for borgerne at registrere deres erfaringer med tværnational mobilitet inden for uddannelse på alle niveauer. Andre dokumenter kan komme til i fremtiden for navnlig at gøre det muligt at fokusere på specifikke sektorer eller færdigheder.

2.3.4. Det Europæiske Sprogår og sproghandlingsplanen

Da **Det Europæiske Sprogår** blev lanceret i 2001, var det politiske mål allerede klart: alle, der forlader skolen ved undervisningspligtens ophør, skal kunne kommunikere på mindst to europæiske sprog ud over deres modersmål, og de skal kunne bygge på denne viden i resten af deres liv. Det overordnede mål med Det Europæiske Sprogår 2001 var at tilskynde til livslang sprogindlæring ved at lægge vægt på de kulturelle, uddannelsesmæssige, økonomiske og personlige fordele ved sprogindlæring. I hele dette år blev sprogpolitiske spørgsmål helt klart tydeligere i den offentlige debat. Virkningerne af året var særlig store blandt fagfolk (undervisere og studerende) og politiske beslutningstagere, hvilket førte til en række væsentlige politiske udviklingstendenser.

I lyset af Det Europæiske Sprogårs succes opfordrede Europa-Parlamentet i sin beslutning af 13. december 2001 til, at der blev gennemført foranstaltninger til fremme af **sprogindlæring og sproglig mangfoldighed**. Rådet (undervisningsministrene) opfordrede på mødet den 14. februar 2002 medlemsstaterne til at tage konkrete skridt og opfordrede Europa-Kommissionen til at udarbejde forslag på disse områder. Europa-Kommissionen har svaret på denne

---

24 Jf. http://www.cedefop.eu.int/transparency/certsupp.asp.

25 Jf. http://www.cedefop.gr/transparency/refpoint.asp.

26 Konklusion 26. Jf. http://ue.eu.int/fr/Info/eurocouncil/index.htm.

27 Kommissionens henstilling af 11. marts 2002 om en fælles europæisk curriculum vitae-formular (CV), C(2002) 516, EFT L 79 af 22.3.2002, s. 66.

28 Jf. http://www.cedefop.eu.int/transparency/cv.asp or http://europa.eu.int/eures.

29 KOM(2003)796 endelig.

anmodning ved at udarbejde en sproghandlingsplan, som Kommissionen vedtog den 24. juli 2003[30].

Sproghandlingsplanen fastsætter sammenhængen og de vigtigste politiske målsætninger, der skal forfølges inden for tre brede aktionsområder: udvidelse af fordelene ved livslang sprogindlæring til at omfatte alle borgere, forbedring af fremmedsprogsundervisningen og etablering af et mere sprogvenligt miljø. Den indeholder konkrete forslag til en række foranstaltninger, der skal træffes på europæisk plan med det formål at støtte initiativer, der gennemføres af lokale, regionale og nationale myndigheder. Disse foranstaltninger benytter sig af ressourcer, som er til rådighed i eksisterende fællesskabsprogrammer og –aktiviteter. I 2007 vil Kommissionen revidere de foranstaltninger, der er truffet på alle niveauer, og rapportere til Europa-Parlamentet og Rådet.

2.3.5. Fællesskabets mobilitetsprogrammer

Kvaliteten af mobilitetsprojekter er blevet indført som en prioritet under **Leonardo da Vinci**-programmet via indkaldelsen af forslag 2003-2004. Projekter, der lægger vægt på sproglig og kulturel forberedelse, giver tydelige oplysninger om formålene med mobilitetsperioderne, deres indhold og varighed samt om undervisning, vejledning og sponsorater og søger validering af færdigheder og kompetencer, der er erhvervet i løbet af en mobilitetsperiode, vil blive foretrukket. En "handlingsplan for mobilitetens kvalitet", herunder bl.a. oprettelsen af et Leonardo da Vinci-"partnerskabscharter", er i øjeblikket ved at blive udarbejdet med henblik på indkaldelsen 2005-2006.

Erasmus universitetscharteret og charteret for Erasmus-studerende blev indført i 2003 for at forbedre kvaliteten af de organisatoriske ordninger for de studerendes mobilitet. Førstnævnte, der giver ret til at deltage i Erasmus, tildeles kun videregående uddannelsesinstitutioner, der tilslutter sig de grundlæggende principper i Erasmus og en række kvalitetsbestemmelser og -betingelser. Charteret for Erasmus-studerende indeholder oplysninger om de studerendes rettigheder og pligter, idet der bl.a. specifikt nævnes deres ret til gratis undervisning og anerkendelse af deres studier i udlandet.

I 2000-2001 blev forvaltningen af midlerne til **Erasmus-mobilitet for undervisningspersonale** overdraget til de nationale kontorer og gjort mindre krævende med hensyn til anvendelseskrav. Den betydelige og støtte stigning i undervisningspersonalets mobilitet, man har kunnet se i de fleste lande i de seneste tre år, er et udtryk for fordelene ved en sådan ændring.

2.3.6. En undersøgelse vedrørende et "mobilitetskort"

I forlængelse af henstillingen fra ekspertgruppen om mobilitet vil Kommissionen lancere en feasibilityundersøgelse vedrørende et "**mobilitetskort**" i april 2004, som skulle resultere i en rapport i slutningen af sommeren 2004. Formålet med feasibilityundersøgelsen vil være at gennemgå de allerede eksisterende ungdomsmobilitetskort og de muligheder og fordele, de giver indehaverne i hele Europa, inden der træffes nogen beslutning.

---

30 KOM(2003)449 endelig

3. DET FREMTIDIGE ARBEJDE

3.1. En integreret fremgangsmåde i forbindelse med mobilitet inden for uddannelse i Lissabon-strategien

Kommissionens meddelelse "Uddannelse 2010: Lissabon-strategiens succes afhænger af gennemførelsen af hastende reformer" understregede betingelserne for, at uddannelsessystemerne kan spille deres fulde rolle i virkeliggørelsen af målsætningerne i Lissabon-strategien. Heri defineres klart de områder, inden for hvilke der er behov for hastende reformer, ligesom det foreslås, at der inden 2006 skal udvikles en fuldt integreret fremgangsmåde, der omfatter alle uddannelsespolitiske foranstaltninger på europæisk plan, herunder fremme af mobilitet. Den foreslåede rapportering vil i givet fald også blive fuldstændig og således erstatte de forskellige (skønt ofte indbyrdes sammenhængende) nationale rapporter om specifikke emner vedrørende uddannelse. Det forekommer således hensigtsmæssigt fremover at forfølge fremtidige aktiviteter, uanset om der er tale om opfølgende eller nye foranstaltninger, i lyset af en sådan integreret fremgangsmåde.

Nedenstående forslag til en yderligere indsats for at gennemføre henstillingen og aktionsplanen om mobilitet stammer enten direkte fra medlemsstaterne og de deltagende EØS-lande eller er baseret på analysen af deres rapporter. De svarer i vid udstrækning til forslagene i ovennævnte meddelelse.

3.2. Forbedring af klimaet for mobilitet

3.2.1. Fastsættelse af mål og overvågning af mobilitetsstrømme

- Medlemsstaterne bør inden for rammerne af deres reformpolitikker, der er udformet med henblik på gennemførelse af Lissabon-strategien, fastsætte ambitiøse **mål** for udgående og indkommende mobilitet med en fast tidsplan, sikre en effektiv overordnet koordinering og regelmæssigt overvåge og rapportere om deres resultater. Der bør ligeledes fastsættes relevante kvantitative mål f.eks. udtrykt i procent.

- En effektiv fastsættelse af mål og overvågning af fremskridtene kræver pålidelig information. Kommissionen og medlemsstaterne vil samarbejde om udviklingen af kompatibel **statistisk information** om mobilitet inklusive data om strømme og tendenser samt mobilitetsindikatorer, der er forenelige med de statistiske indsamlingssystemer på nationalt plan og på fællesskabsplan.

3.2.2. Revision af lovgivningen

- Medlemsstaterne bør systematisk gennemgå den overordnede nationale lovgivning eller lovgivning på sektorplan og den nationale praksis for at fjerne vedvarende juridiske og administrative hindringer for mobiliteten, navnlig hvad angår personer under uddannelse, undervisere og erhvervslærere samt volontører (jf. punkt 3.3. nedenfor).

- En klarere status for volontører: Kommissionen pegede i sin hvidbog "Et nyt afsæt for europæisk ungdom"[31] på unges volontøraktiviteter som en prioritet. Denne prioritet behandles ved hjælp af en åben koordineringsmetode, inden for hvilken Kommissionen har udsendt et spørgeskema om volontøraktiviteter til de nuværende og fremtidige medlemsstater med det formål at kunne foreslå fælles målsætninger for Rådet.

---

[31] KOM(2001)681.

Kommissionen er klar over, at volontøraktiviteterne savner anerkendelse. Alligevel er der meget betydelige forskelle på medlemsstaternes traditioner og praksis i forbindelse med volontøraktiviteter. Derfor bør Kommissionen og Rådet, når de fastsætter fælles målsætninger, overveje, hvordan de kan sikre juridisk og social beskyttelse af unge volontører.

3.2.3. Åbning for indkommende mobilitet

- Kommissionen har meddelt, at den i samarbejde med medlemsstaterne agter at udvikle en europæisk referenceramme for kvalifikationer[32] senest i 2005. Ud over at fremme den interne mobilitet og give de studerende mulighed for at drage større fordel af kurser, der tilbydes hvor som helst i EU, vil dette øge mulighederne for, at man i lande uden for EU kan **danne sig et billede af de europæiske kvalifikationer**.

- Der bør udvikles en **europæisk markedsføringsstrategi** for at sikre, at europæiske uddannelsesmuligheder på verdensplan fremmes bedre.

3.2.4. Finansiering af mobilitet

- Den opfordring til væsentligt større investeringer i menneskelige ressourcer, som Det Europæiske Råd i Lissabon fremsatte, gælder også helt klart mobilitet med henblik på læring, der bidrager til uddannelsessystemernes kvalitet. Ved fastlæggelsen af foranstaltninger, der aktivt kan fremme investeringer i viden[33], bør medlemsstaterne tage hensyn til behovet for **finansiering af mobilitet ud over de fællesskabsfinansierede programmer**, der i nogle lande ser ud til at være den eneste eksisterende ordning.

- Oprindelses- og værtslandenes respektive roller i forbindelse med finansieringen af studerendes mobilitet i udlandet må undersøges på europæisk plan.

3.2.5. Forberedelse af mobilitet

Ressourcerne til mobilitet i forbindelse med uddannelse skal udnyttes på den mest effektive måde, og dette indebærer navnlig en passende forberedelse af mobilitetsperioden, som skal gennemføres i samarbejde mellem oprindelseslandene/-organisationerne og værtslandene/-organisationerne i et omfang, der svarer til varigheden af mobilitetsperioden.

- Hvad en mobilitetsperiode af god kvalitet er, må defineres i operationelle vendinger. Kommissionen og medlemsstaterne vil inden udgangen af 2004 udvikle et europæisk **kvalitetscharter for mobilitet**. I dette charter bør der fastlægges en række fælles europæiske principper, der skal gennemføres ad frivillighedens vej, som indebærer muligheden for at opbygge gensidig tillid mellem alle parter, og som giver medlemsstaterne et europæisk grundlag for fastlæggelse af deres egne politikker[34].

- Et af kvalitetskriterierne vil omhandle **sproglig forberedelse**. Dette er helt klart et område, hvor der kan gøres betydelige fremskridt både i oprindelseslandene og i værtslandene. En mere systematisk forberedelse forud for afrejsen bør gennemføres ved hjælp af initiativer i værtslandet, når mobilitetsperiodens varighed retfærdiggør dette.

---

32 KOM(2003)685, punkt 2.3.1.
33 Jf. KOM(2003)685, punkt 2.1.2.
34 KOM(2003)685, punkt 2.2.3.

- Personer, der modtager mobilitetsstipendier under Socrates og Leonardo da Vinci programmerne, kan modtage støtte til uddannelse i værtslandets sprog, før de gennemfører læringsperioden i udlandet. Kommissionen vil via sine handlingsplaner for sprog tilskynde til, at denne mulighed udnyttes bedre.

3.2.6. Anerkendelse af mobilitet

- Manglende eller uvis anerkendelse af en læringsperiode i udlandet, herunder navnlig af enhver kvalifikation, der erhverves, virker afskrækkende på mobile og potentielt mobile borgere. Der står endnu meget tilbage at gøre på juridisk plan, og medlemsstaterne anmodes om specifikt at **identificere alle vedvarende problemer med anerkendelse** i forbindelse med den revision af lovgivningen, der anbefales i punkt 3.2.2 ovenfor.

- Som en del af indsatsen for at nå uddannelsesmålene for 2010 bør Kommissionen og medlemsstaterne udfolde alle nødvendige bestræbelser på at fastlægge en "fælles ramme" for udvikling af kvalitetssikring og et meritoverføringssystem inden for erhvervsuddannelse[35]. Arbejdet med udvikling af et **meritoverføringssystem** i stil med ECTS for alle uddannelsesniveauer og for erhvervsuddannelse (som led i opfølgningen af København-erklæringen) og med etablering af en platform for **kvalitetssikring** eller akkreditering inden for videregående uddannelse (sammen med Bologna-processen) bør videreføres.

- Medlemsstaterne anmodes ligeledes om at bidrage til en hurtig vedtagelse og til at forberede en passende gennemførelse af forslaget til afgørelse om en enkelt ramme for kvalifikationers og kompetencers gennemsigtighed (det nye **Europass**), der nævnes i punkt 2.3.3 ovenfor.

3.2.7. Forbedring af mobiliteten i forbindelse med sprogindlæring og -undervisning

En række af de foranstaltninger, der er fastsat i Kommissionens handlingsplan for sprog 2004-2006, vedrører forbedring af mobiliteten for både sprogstuderende og sprogundervisere.

Kommissionens tjenestegrene og de nationale kontorer skal gennemføre målrettede kampagner for at formidle **information** om Socrates- og Leonardo da Vinci-programmernes mobilitetsordninger for **sprogundervisere og deres elever** med henblik på at øge brugen af disse aktioner. Der vil ligeledes blive tilskyndet til en øget brug af **aktionen sprogassistentophold** navnlig for at støtte fremmedsprogsundervisningen på primærtrinnet. Kommissionen agter ligeledes at tilskynde til en øget **udveksling af undervisere** mellem partnerskoler, der ønsker at indføre en integreret indholds- og sprogindlæringsproces. Socrates-programmets Arion-mobilitetsordning vil støtte **sproginspektørers studiebesøg**.

Der er observeret en mindre stigning i det antal fremmedsprog, som eleverne på sekundærtrinnet lærer, idet tallet er steget fra 1,2 fremmedsprog pr. elev i begyndelsen af 1990'erne til gennemsnitligt 1,5 i 2000. Dette resultat svarer dog fortsat ikke til det mål, som Det Europæiske Råd fastsatte på mødet i Barcelona i 2002. Hvis målet om mindst to fremmedsprog pr. elev/studerende skal opfyldes, står der fortsat meget tilbage at gøre.

---

[35] KOM(2003)685, punkt 2.3.1.

3.3. To prioriterede målgrupper

3.3.1. Mobilitet for at forbedre underviser-/erhvervslærerfagets kvalitet og tiltrækningskraft

Mobiliteten forbedrer undervisningsfagets tiltrækningskraft, øger kvaliteten af undervisernes og erhvervslærernes arbejde og bidrager til en positiv holdning til mobilitet blandt deres studerende, elever og praktikanter. Undervisningspersonalets mobilitet er ligeledes en afgørende faktor i konsolideringen af undervisningens europæiske dimension. Derfor bør medlemsstaterne helt klart anerkende mobiliteten som en integreret del af underviseres og erhvervslæreres karriereudvikling[36], når de fastlægger og indfører deres handlingsplan om efter- og videreuddannelse for undervisningspersonale inden 2005, og træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre fremme og gennemførelse af denne handlingsplan[37].

På europæisk og nationalt plan er der behov for en indsats for at sprede de muligheder for mobilitet, der tilbydes undervisningspersonalet: fra deltagelse i seminarer til praktikophold i industrien til længere udvekslingsperioder.

3.3.2. Forbedring af mobiliteten inden for erhvervsuddannelse

Det er nødvendigt at øge antallet af personer, der drager fordel af en mobilitetsperiode i forbindelse med deres erhvervsuddannelse, væsentligt. Kommissionen vil fortsat arbejde på at forbedre kvalitetssikringen af mobilitetsforanstaltninger inden for Leonardo da Vinci-programmet (jf. punkt 1.1.2 ovenfor); inden for rammerne af den nye generation af programmer vil den foreslå en yderligere udvidelse af sådanne aktioner. Samtlige medlemsstater må imidlertid udfolde passende bestræbelser, så der findes andre muligheder ud over de fællesskabsfinansierede aktiviteter. Alle de berørte parter bør inddrages i udviklingen af redskaber til at øge ressourcerne, forbedre de organisatoriske rammer og øge mobilitetens tiltrækningskraft. Navnlig bør SMV'ernes behov i deres egenskab af både oprindelsesorganisationer og værtsorganisationer tages op. Med henblik herpå bør Kommissionen og medlemsstaterne samarbejde om at nedbringe den administrative byrde, der lægges på oprindelses- og værtsorganisationer, og om at udvikle incitamenter for SMV'er og deres personale til at deltage i mobilitetsordninger.

3.4. Rapportering

Alle politikker og reformer, der bidrager til de fælles målsætninger, der er fastsat i "Uddannelse 2010" skal integreres i en enkelt, omfattende fremgangsmåde. På grund af den afgørende betydning, som uddannelse har for et videnbaseret Europa, er dette ikke blot vigtigt for at nå disse uddannelsesmålsætninger, men faktisk også for, at Lissabon-strategien som helhed kan blive en succes. Mobilitet som en grundlæggende dimension af Den Europæiske Union og et centralt element i dens uddannelsesdagsorden må naturligvis indarbejdes i denne integrerede fremgangsmåde.

Kommissionen opfordrer i sin meddelelse vedrørende udkastet til en foreløbig rapport om "Uddannelse 2010", der skal fremlægges på Det Europæiske Råds forårsmøde 2004, til, at alle de specifikke rapporter om uddannelse, der kræves af medlemsstaterne, samles i en enkelt rapport. Henstillingen om mobilitet fra 2001 indeholdt bestemmelser om nationale evaluerende rapporter, som skal fremsendes til Kommissionen hvert andet år. Kommissionen

---

[36] Som foreslået i KOM(2003)685, punkt 2.1.3.

[37] KOM(2003)685, punkt 2.3.2.

anbefaler, at der i de kommende år ikke kræves nogen separate rapporter om gennemførelsen af henstillingen om mobilitet fra medlemsstaterne; i stedet bør kvalitative og kvantitative fremskridt i tilknytning til mobilitet indgå i deres detaljerede rapporter, som Kommissionen vil sende Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget et analytisk resumé af.